СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 4. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 6. січня, 1928. VOL. XXXVI. No. 4. Jersey City, N. J. Friday, January 6. 1928. THREE CENTS.

КОНҐРЕС ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ПОЛІТИКИ АМЕРИКИ В НІКАРАҐВІ

ПОСЛИ И СЕНАТОРИ НАЗИВАЮТЬ ІНТЕРВЕНЦІЮ БЕЗПРАВНОЮ ВІЙНОЮ.

ВАШИНГТОН, 4. січня. — У той самий час, як американська фльота повною силою пари везе дальшу тисячку американських маринарів на допомогу американській залозі в Нікараґві, що там бореться проти ліберального кандидата Сандіна, в конґресі піднялися голоси протесту проти американської ікте**р**венції в Нікараґві.

І в палаті послів і в палаті сенату піднеслися голоси проти політики уряду та висилки дальшого континґента маринарів. Сенатор Гефлин предложив резолюцію, в якій називає інтервенцію в Нікараґві імперіялістичною тиранією. Сенатор Най жадав у промові закінчення „наїзду".

У палаті послів говорило богато конґресменів, як демократи Годелстон та Ґарет. Конґресмен Блум вніс резолюцію за розслідженнем справи. Конґресмен Беґ боронив уряду.

Головним арґументом противників ікте**р**венції було те, що тут департаменти війни й фльоти ведуть війну в Нікараґві, не виповівши її згідно з постановами американської конституції.

ГЕРСТ ПРИЗНАЄ СВОЇ ВЛАСНІ ДОКУМЕНТИ ШАХРОВАНИМИ.

ВСІ ПІДПИСИ НА ДОКУМЕНТАХ ФАЛШОВАНІ.

ВАШИНҐТОН, 4. січня. — Перед сенатовим комітетом, що розсліджує документи, які появилися були в ґазетах Герста, а після яких американські сенатори мали бути підкуплені мексиканським урядом для роблення мексиканської пропаґанди, відбулося нині незвичайно сензаційне засіданнє.

Як тільки почалося засіданке, перед комітетом зявився представник Герста та попросив о слово для важної заяви. Коли дістав слово, він прочитав комітетови вислід розслідів знатоків письма про документи, куплені Ґерстом та поміщені в усіх його ґазетах. Сі знатоки заявляють одноголосно, що всі підписи на документах підроблені, та що тим самим і документи не правдиві. Зараз після заяви знатоків Герста виступили знатоки письма, наняті американським урядом, і сі заявили одноголосно те саме.

Другою сензацією було зізнання Шефілда, що колись був американським амбасадором у Мексику. Він станув на переслухання, щоби дати заяву в справі зізнання одного з попередних свідків, який заявив, що американська амбасада за урядовання Шефілда купувала документи мексиканського уряду. Шефілд рішучо заперечив, що немовби амбасада за його урядовання купувала якінебудь документи мексиканського уряду, фалшиві чи правдиві.

НУРКИ ВЖЕ ДОБУЛИ ТРИ ТІЛА ЗАТОПЛЕНИХ МОРЯКІВ ЗІ СУБМАРИНИ.

ВСІ ВОНИ ПОТОНУЛИ.

ПРОВІНСТАВН, Месечузетс, 4. січня. — Нурки добули зі субмарини „Ес-Фор", що затонула тут дня 17. грудня, тіла трох моряків. Розсліди лікарів над тілами показали, що всі вони згинули від затоплення, а не від вибуху машинерії або другої причини.

Президент Кулидж просить конґрес о уповажнення для розведення широкого урядового слідства знатоків над способами заведення ріжних средств охорони для підводних лодок.

ВІТАННЯ ЛИНДБЕРҐ У ҐОНДУРАСІ.

ТЕКУСИҐАЛЬПА, Гондурас, 4. січня. — Полковник Линдберґ дістав нині незвичайно врочисте принятте в столиці Гондураса. Його витано в конґресі та в палаті президента. Все населенне міста святкувало його приїзд як урочисте свято.

Линдберґ сподіється виїхати завтра перед полуднем у дорогу до Нікараґви та доїхати до Манаґви на 2. годину пополудня.

ПРИЧИНА СУХІТ СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ ЖІНОК.

ДР. КНОПФ ГОВОРИТЬ, ЩО ЛЕГКА ОДІЖ, НЕПОТРІБНЕ ҐОЛОДУВАННЯ І НІЧНЕ ЖИТТЯ ПРИЧИНОЮ СЕЇ НЕДУГИ.

БЕТЛ КРІК, Миш., 4. січня. — Др. А. Кнопф з Ню Йорку промовляв тут на третій конференції для расового поліпшення. Він сказав, що причиною поширення сухіт серед американських жінок є тонка, легка одіж, блюзки без рукавів, короткі спідниці, низькі черевики й шовкові панчохи, які носять американські жінки в часі найбільшого зимна. Другою причиною є „божевільне бажання" мати хлопячий вигляд і через те непотрібне голодування, щоби не важити за богато й іґнорування доказаного факту, що 10 до 14 фунтів ваги понад приписану норму є менше шкідливе для здоровля між 15 а 25 роком як недоважування.

Крім сього т. зв. „нічне життя" з недостаточним сном, за сильним куренням і питтям лихих алькоголічних напитків є також одною з причин частих случаїв сухіт між жінками, відповідно до тверджень згаданого лікаря.

Він поручає також часті лікарські оглядини для відкриття початків сухіт і поправу мешкальних відносин, де живуть і працюють молоді жінки.

Коляда „Рідній Школі"

ВІД ЛІТ ХОДИМО НА РІЗДВО З КОЛЯДОЮ НА „РІДНУ ШКОЛУ" В СТАРІМ КРАЮ. ПІДЕМО И СЬОГО РОКУ. І СЬОГО РОКУ НЕ БУДЕ МІЖ НАМИ НІ ОДНОЇ ГРОМАДИ, КОТРАБ НЕ ЗОРҐАНІЗУВАЛА У СЕБЕ ТАКОЇ КОЛЯДИ. І СЬОГО РОКУ НЕ БУДЕ МІЖ НАМИ НІ ОДНОГО СВІДОМОГО УКРАЇНЦЯ, КОТРИЙ ВІДКАЗАВСЯ БИ ВІД ЖЕРТВИ НА ПОШИРЕННЯ ПРОСВІТИ І ВИХОВАННЄ НАШОЇ МОЛОДІ В ДЕРЖАВНО-САМОСТІЙНИЦЬКІМ ДУСІ.

КОЛЯДУ НАЛЕЖИТЬ ПЕРЕВЕСТИ В КОЖДІЙ ГРОМАДІ, А ЗІБРАНІ ЖЕРТВИ НАЙКРАЩЕ СЛАТИ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

Obyednanye, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

НОВІТНИЙ ІРОД.

БАҐДАД, Ірак, 3. січня. — Шейк Фейсаль Ед Довіш, начальник одного арабського племени, побивши вороже собі племя, казав своїм жовнірам вирізати усіх мущин сього племени, включаючи теж і всіх немовлят мужеського пола. Опісля забрав тисячі товару, полишаючи оставші при життю жінки на голодову смерть.

Фейсаль Ед Довіш був одним з головних вождів короля Геязу. Він правдоподібно збунтувався проти свого монарха й розпочав на власну руку боротьбу з сусідним племенем. Його поступок викликав загальне обурення.

АМЕРИКА НАГОРОДЖУЄ ЮГОСЛАВЯНСЬКИХ МОРЯКІВ.

БІЛГОРОД, 3 січня. — Американський посол Принц вручив медалі й особисті нагороди през. Кулиджа капітанови й офіцирам югославянського корабля „Ізабран", який вратував минулого вересня матрозів американського скунера (вітрильного корабля) „Алберт Робертсон", що затонув на середині Атлянтику.

Капітан корабля Микола Радич одержав золотий медаль і як особистий подарок від президента Кулиджа золотий годинник, а оба офіцири крім золотих медалів одержали від президента Злучених Держав пару біноклів. Загалом між залогу корабля „Ізабран" розділено 5 золотих медалів, які вислали для неї Злучені Держави.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРОПАҐАНДА В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Кореспондент „Дейлі Телеґраф" доносить до свого часопису, що в промислових анґлійських кругах значно збільшилась у послідній часі совітська пропаґанда.

Большевицькі аґенти поширюють поголоски про величезні замовлення, які совітське правительство готове поробити в британійських фірмах, коли привернеться назад торговельні взаємини.

СІТКА КІНОТЕАТРІВ НА УКРАЇНІ ЗРОСТАЄ.

Число кінотеатрів на Україні буйно зростає. Коли на 1. квітня 1924 р. всіх кінотеатрів на Україні було 312, то тепер сітка становить 1.750 одиниць, крім 15 пересувних залізничих. Самих культурно-освітних театрів на Україні нараховується до 1.000. За минулий 1926—27 р. лише в кінотеатрах ВУФКУ перебувало понад 10,000.-000 глядачів.

ЮВИЛЕЙНЕ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ НА ЧЕСТЬ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ В КИЇВІ.

У неділю 27 листопада Комісія Західньої України урядила прилюдне засідання на честь Ольги Кобилянської, що відбулося в салі Всенародньої бібліотеки України під головуванням акад. М. С. Грушевського.

У свойому короткому вступному слові голова зборів оголосив між иншим зміст телеграми, що її одержала перед самим засіданням історична секція Укр. Акад. Наук від голови Наукового Товариства у Львові акад. К. Студинського, в якій спростовується чутки про смерть О. Кобилянської.

Далі були прочитані три доповіді. Аспірант науково-дослідної катедри історії України Осип Павлик доклaдсо зупинився на історії Буковини, починаючи з історичних часів і до 1848 р., особливо підкресливши найважливіщі моменти що до організації освіти. Вихованець черновецького університету кандидат катедри Василь Костащук продовжив цей історичний огляд з 1849 р. до імперіялістичної війни 1914 р.

Степан Гаєвський, що мав нагоду персонально познайомитися з ювілянткою, подавши її біографію, перейшов до літературної характеристики її 40-літньої роботи, зясував всі ті трудноші, що їй довелось перебороти на свойому шляху.

Передтим, як закрито засідання, голова зборів акад. Грушевський повідомив численну авдиторію, що історична секція Укр. Акад. Наук вислала своєчасно від своїх відповідних установ привітання ювілянтці, не зважаючи на почтові трудноші що до зносин з Буковиною, і виголосив текст привітання Історичної Секції. Президія зборів запропонувала вислати телеґрафічне привітання ювілянтці також іменем зборів. Коло триста присутніх ствердило своїми підписами текст привітальної телеґрами.

ПЕРЕСЕЛЕННЯ З ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

За другу чверть 1927 р. (місяці квітень, травень і червень) виїхало з Закарпатської України 585 переселенців. Для тубильчого населення нема місця на своїй землі, бо воно, зморене голодом і нуждою, мусить еміґрувати на край світа, а його місце займають чеські кольонізатори.

ТУРЕЧЧИНА НЕ ХОЧЕ РОСІЙСЬКИХ БІЛОҐВАРДІЙЦІВ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ. — Турецьке правительство не згодилося на просьбу Ліґи Націй, щоби відложити речинець відїзду 2000 російських білоґвардійців з Туреччини.

Коли вони до 6 лютого не покинуть турецької території, їх депортують силою. Покищо ніодна держава не годиться приняти їх до себе.

Усі старання, щоби згаданим Москалям дозволили приняти турецьке горожанство, не увінчалися досі успіхом. У послідній часі приказано виїхати з Туреччини навіть російським купцям, ремісникам та банковим урядовцям, які живуть вже тут від многих літ.

МЕШКАНЦІ КРИМУ БІДУЮТЬ.

Специяльна большевицька комісія обїхала й розслідила положення 24 сіл на полудневім березі Криму. З 6000 домів потерпіло від землетрусу 3230.

Без даху над головою полишилось більше як 8000 селян. Зимно, яке тепер наступило, й недостача конечних средств до життя спричинили цілий ряд занедужань на епідемічні недуги. Взагалі положення населення на полудневім березі незвичайно тяжке. Поміч, яку дає правительство, є дуже невистарчаюча.

ЧЕСЬКІ КОЛЬОНІЗАТОРИ НА ЗАЛІЗНИЦЯХ.

З шиматизму залізничих урядників „роченка 1927" видно, що чеська влада систематично не допускає Українців до служби на залізницях. Дирекція в Кошицях не хоче приймати українських кандидатів на курси для залізничих урядників. Цього року на 300 вільних місць не принято ані одного Українця, помимо цього, що серед українських кандидатів були з висшою освітою і відповідною підготовкою. Натомісць чеський елемент впихають усюди. Тому не диво, що за 8 років чеського панування на українських землях 40.000 Чехів заняли наші землі, добрі посади та шкільництво й тримають усе в своїх руках.

РОЗСТРІЛ 15 БЕЇВ В ТУРКЕСТАНІ.

В Туркестані розстріляли 15 беїв (висших достойників) за те, що орґанізували повстання проти совітської влади.

ПРИЯТЕЛІ ПІЛСУДСЬКОГО ХОЧУТЬ БАЧИТИ ЙОГО ПРЕЗИДЕНТОМ ПОЛЬЩІ

Є НАМІР РОЗШИРИТИ ПРАВА ПРЕЗИДЕНТА И ВІДДАТИ ЙОГО ВИБІР В РУКИ НАРОДУ.

ВАРШАВА, 4. січня. — Сторонники маршала Пілсудського хочуть бачити його конче президентом Польщі або радше некоронованим польським „крулем". Щоби се осягнути, думають вони про зміну польської конституції й про наділення президента більшою екзекутивною властю.

Пілсудського вибрано вже раз президентом Польщі в маю 1926 року, одначе він тоді відмовився приняти становище президента задля дуже обмеженої екзекутивної власти зверхника держави. Влада президента обмежена є дуже впливом провідників поодиноких партій через те, що право вибору президента віддає польська конституція в руки сойму й сенату.

З тої причини сторонники Пілсудського носяться з наміром віддати вибір президента в руки народу, як се практикувалось у давній Польщі при виборі королів.

В політичних кругах є тої гадки, що Пілсудський приймe вибір, коли розшириться права, прислугуючі президентови. Також панує загальне переконанне, що вибір Пілсудського є запевнений, бо більшість Поляків попирає теперішню його політику.

ЛИТОВСЬКІ ЧАСОПИСИ ПИШУТЬ, ЩО МІЖ ЛИТВОЮ Й ПОЛЬЩЕЮ НЕ ПРИЙДЕ ДО ЗГОДИ.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ВІДГРОЖУЄТЬСЯ, ЩО ПОЛЬЩА ПОЧИСЛИТЬСЯ З ЛИТВОЮ.

БЕРЛІН, 4. січня. — Між Литвою й Польщею наступили знова напружені відносини.

Варшавського кореспондента польської офіціяльної телеґрафічної агенції не впущено до Литви, хоч він одержав в Женеві візу від премієра Вальдемараса.

Ковенські часописи твердять, що „поки Виленщина не буде свобідною від польського ярма", про мир з Польщею не може бути ніякої бесіди.

Варшавські часописи подражнені тими писаннями литовської преси заявляють, що коли Литва безпроволочно не заперестане ворожо відноситися до Польщі, то ся послідна почислиться з нею.

СОВІТСЬКИЙ СУД ЗАСУДИВ НА СМЕРТЬ ДВОХ КОМУНІСТИЧНИХ ХАБАРНИКІВ.

МОСКВА, 4. січня. — Недавно ухвалено знова таке право, силою якого карається смертю перекупство між совітськими урядовцями. Сей закон застосовано саме тепер при засудженню на смерть директора Державного Збіжевого Банку Пятакова й його помічника Телесніна.

Їх признано винними зради бизнесових таємниць приватним купцям т. зв. непманам, за одержані від них хабарі. Суд, видавши сей присуд, звернувся з просьбою до Екзекутивного Комітету, щоби ніяким чином не застосовував до них амнестії й не замінив їм кари смерти на вязницю.

Двох непманів Переза й Накошчіна засуджено теж на смерть, одначе опісля замінено їм кару смерти на 10-літну вязницю.

В ЛАТВІЇ АРЕШТОВАНО 15 КОМУНІСТІВ.

ПРИЧИНОЮ ЇХ АРЕШТОВАННЯ ПРОТИЗАКОННЕ СВЯТКУВАННЯ ЗАНЯТТЯ РИҐИ БОЛЬШЕВИКАМИ.

РИҐА, Латвія, 4. січня. — Арештовано тут пятнайцять комуністів за протизаконне святкування девятої річниці заняття Риґи большевиками. Між арештованими є двох урядовців совітської торговельної місії.

ОРҐАН ВАТИКАНУ КРИТИКУЄ ПРОГИБІЦІЮ В ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАХ.

НАВОДИТЬ СЛУЧАЇ ЗНИЩЕННЯ МАЙНА И 65,000 ВИПАДКІВ СМЕРТИ.

РИМ, 4. січня. — Оссерваторе Романо, урядовий орґан Ватикану, пише на першій стороні про відносини, які запанували в Злучених Державах по заведенню прогибіції. У згаданій статті згадується про наїзди прогибіційної поліції, знищення майна, збільшення пиянства, 65,000 вбийств та рівнож твердження прогибіціоністів, що прогибіція зменшила пиянство в Злучених Державах. Случаї смерти, спричинені прогибіцією, є о кілька тисяч більші від числа вбитих в часі Світової Війни Американців.

ЗАТОНУВ РОСІЙСЬКИЙ ПАРОХІД НА ЧОРНІМ МОРЮ.

БЕРЛІН, 4. січня. — „Фосіше Цайтунґ", берлінський часопис, одержав телеґрафічні вістки про затоплення совітського пароходу Оґоджі з 200 пасажирами між чорноморськими портами Николаєвском і Новоросійском.

Другий часопис „Найєр Берлінер" доносить, що на згаданім кораблі було 250 пасажирів і що сей корабель затонув так скоро в часі бурі на Чорному морі, що не було часу уратувати ані одного з пасажирів.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ

Щож я бачу? Тінь руїни.
Смієтеся, вороги?
Смійтеся. Мені не вадить.
Висше глянув я в простір:
Зір моїх ніхто не згладить —
Тих святовечірних зір.

(В. Щурат).

От з тими словами поета звертаємося під Різдво Христове до всіх наших читачів та членів нашої організації і до всеї нашої іміґрації, до всіх другів і прихильників, а рівнож і до ворогів.

Бо й сьогорічне Різдво Христове приходиться обходити нашому народови на рідній, не своїй землі. Бо й сьогорічне Різдво застає нас серед — руїни. Національне тіло наше розшматоване на чотири части. Але це ще не найбільше лихо, бо найбільше наше нещастя, це те, що розшматована наша душа. І ото саме через те не в силі ми ставити належного опору ворогам, бо серце і думки наші розбиті. Бо ми ще досі не вийшли з нашого тісного загумінка на широкий шлях дійсної соборности. Ми ще досі не маємо довіря і поваги до своїх власних сил. Ми ще досі гнемо спини перед нашими національними ворогами і тими, що спинюють наше національне визволення. І то гнемо спини по власній волі як давні раби. Ми ще досі одні другим не довіряємо, одні других обвинувачуємо і одні на других скидуємо вини за наші невдачі, не добачуючи своїх власних похибок. Ми ще досі поводимося як народ рабський, як народ рутенський, русінський чи малоруський і це саме заставляє наших ворогів сміятися над нами.

І нічим була би ворожа неволя і той діявольський сміх ворожий, колиб ми не закладали варшавських, московських, чи яких других, не тільки фізичних, але й духових кайдан добровільно на свої шиї. Ах! Колиб ми тільки були в силі глянути — в простір. Тоді то певно не жилиб ми в самодурманенню. Тоді не дурилиб себе і других, не лицемірилиб і не торгували совістю, вірою, революцією, кровю героїв, соборністю і національними ідеалами. Тоді ми не виклиналиб своїх братів. І тоді доперва булиб ми дійсними Українцями, характерними людьми і християнами. І тодіб ми, сідаючи до Святої Вечері, пращали навіть своїм ворогам, особливо тим, які є нашими братами по крови і кости і які ворогують з нами не задля якоїсь користи, честилюбивости, але ради добра української справи. І от тому то так дуже бажалиб ми собі, щоб вся наша іміґрація в Америці глянула хоч під сьогорічне Різдво — в простір, до святовечірних зір. Бо глянувши в простір і побачивши свої великі завдання та сміючихся ворогів, переймемося духом всепрощення і обєднання. І цего саме нашій іміґрації бажаємо.

Др. Остап Грицай (Відень).

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

„Всі рішаючі, національні подвиги в історії людства — це кожночасний вияв великої національної свідомости. З цього одного-одинокого жерела пливе вся життєва, вся творча й відпорна сила кожного народу".

Фр. Хр. Шльоссер
(„Weltgeschichte").

Зі світлим празником Христового Рождества святкуємо одно з найкрасших свят у християнському світі. Свято всемирної Любови і всемирного єднання во імя Того, що прийшов колись в маленькім Вефлеємі на світ, щоб творити людям мир. І кілько разів ми в урочистих сяєвах Свят-Вечера гуртуємося в колі рідної сімї при святочнім столі, стільки разів закріплюється і поглиблюється святий звязок усіх, до родини приналежних, теплом рідної хати викоханих членів. — Чи всі діти? — питається старий батько. — Чи всі ми? — питається труджениця мати. І немає такого, хто забувавби у хвилю Різдвяного Свята про своїх, хто не спішивби із найдальших сторін туди, де його рідні засвітили свят-вечірні світла, де сніп золотої пшениці пристроює прадідну, різдвяною радістю надихану хату, і де довкола свят-вечірної трапези розгомонюють дорогі нашому серцю звуки різдвяних коляд. Довголітні родинні межиусобиці кінчаться нераз і не два люблячим замиренням в годину свята Божого Дитяти, а по прегарному українському звичаю не забуває рідня у Свят-Вечір і про душі своїх покійників, віруючи, що й вони в тиші півночі навідуються до своїх, і тим ще і з темряви Смерти незрушимість родинного звязку, родинної приналежности одного до всіх і всіх до одного обявляють.

Словом:

Свято Рождества Христа — це особливо в нас, Українців, свято справжньої злуки й справжнього єднання в околі родинного життя.

Але всяке родинне життя, усяке родинне вогнище як таке, було вже з давніх давен найглибшою основою того великого, багато-міліонового звязку споріднених собі людей, якому імя — нарід. І немає в минулому всього людства важнішого історичного процесу над той, всилу якого упродовж довгих-довгих століть первісна форма родинна і племінного співжиття людей переходить в державно-творчі форми на основі щораз яркіше оживаючої національної свідомости в поокремих народніх середовищах. Одначе вага ідеального родинного звязку зберігала своє велике значіння для державного устрою і життя народів усе. Вже славний грецький фільософ Арістотель (IV. ст. перед Хр.) добачував в родині прообраз первісного державного строю, і вже в давній старині народи, в яких родинне життя стояло на високій уровені — ось як старинні Єгиптяни, Римляни в часах републики, нарід Лікійців, а опісля первісні Германи — зазначувалися видатно своєю високою культурою та державно-творчою спромогою. І навпаки — такі народи, в яких родинне життя виявляло хиткі основи, як наприклад колишні Греки, хоч і вміли витворити дуже високу духову культуру, то проте в державно-творчому напрямі, особливож з погляду на всенаціональну свідомість і єдність, не змогли ніколи здобути трівких досягнень і мимо своєї високої культури стали вкінці жертвою чужинецьких наїздників. Таксамо цікаво й важно дивитися нам з цеї точки і на розвій громадянського та державного життя в новітніх епохах людства. В змаганнях великого релігійного реформатора Німеччини, Мартина Лютера (XVI. ст.), до обнови европейської суспільности грала обнова родинного життя і громадської єдности значну ролю. А й така переломова історична подія, як Французька Революція при кінці XVIII. в., виявляє як одну зі своїх глибщих причин цілковитий занепад родинного життя, а з тим і захитання одної з головних основ тодішньої суспільности Франції. Бо і держава таксамо як родина мусить стояти передовсім повною свідомістю приналежности одного до всіх, а всіх до одного. Тісним звязком усіх членів громадянства під прапором рідного народу. Безумовною готовістю кожного служити рідній справі в кожній ділянці національного життя, і що найглибшим почуттям національної свідомости в кожного.

Так. Кожний культурний нарід — це одна велика родина. А кожна переломова хвиля в його історії, кожна епоха його змагання за визволення, за кращу долю і власну державу — це наче свято національного Рождества, наче той Свят-Вечір народу, при якому мусять бути всі до одного, безліч національної маси одною обєднаною лавою як один муж, один ряд, одна родина. І коли при Різдві визвольної праці в нас Дух Народу спитає, як той старий батько рідні: Чи всі діти? — наша відповідь може бути тільки одна:

Всі.

А коли Мати Україна спитає нас у велику хвилю, во время люте, в останню мінуту: „Чи всі ми? — в нас знову мусить бути тільки одна відповідь, а саме:

Всі.

Правда — до багатоміліонової, у нас ось 40-міліонової маси народу, годі прикладати міри маленького родинного гурта, годі домагатися від неї такого однонапрямного, безумовно затісненого звязку, який можливий є між родичами й дітьми. У своїм цінним рефераті „Автократія чи демократія?", виголошенім недавно на пропамятних нарадах IV. Конґресу нашого Обєднання, др. Володимир Клодницький зазначив слушно: „Розвинена нація не йде гуртом. Розвинена нація живе ґрупами, тобто в орґанізаціях, в партіях, які ріжними дорогами і ріжним розумінням прямують до здійснення свойого найвисшого ідеалу, своєї держави". („Свобода", в ч. 265. м. р.). Але щоб такі ґрупи й орґанізації з ріжними дороґами й ріжним розумінням чергових завдань нації могли в нас творитися і своєю роботою причинюватися до здійснення ідеалу власної, від нікого незалежної, ніякими чужинецькими наказами не путаної держави, до того треба, щоб національна свідомість була в наших народніх масах закріплена вщерть. — **Я Українець і маю жити для України!** — ось те необхідно знати й памятати кожному з нас, інтеліґентові таксамо, як і робітникові й селянинові, чоловікові й жінці, фабричній робітниці і сільській дівчині, школяреві й нашій дитині.

Без справжнього закріплення національної свідомости в широких робучих масах нашого народу ніяка визвольна й культурна праця партій і орґанізацій не осягне своєї цілі ніколи. І коли я з обовязку працьовника національної справи все наново вказую на потребу великого обєднання і гуртування під прапором ідеї **Незалежної, Соборної Української Держави,** то думаю передовсім про те, щоб між 40 міліонами нашого народу було і справді 40 міліонів свідомих Українців, свідомих свойого національного обовязку й національної гідности українських громадян, а не тільки уроженців української землі, яким зрештою Україна байдужна. Щеж дуже недавно читачі „Свободи" мали нагоду читати в статті „Рутенська байдужність" (в ч. 272. з 22. XI. м. р.) допись гром. О. Костика з Гейзлетон, Па., в якій подана статистика населення в цій місцевости, причім Українці являються аж на 12. місці, хоч Українці там переважають своїм числом усі инші еміґрантські гурти! І пише гром. Костик дословно:

„Пояснити це можна тільки нашою темнотою і байдужністю, особливо цею послідною. Родичі не дбають цілком про те, до якої народности її дитину вписують, або самі вносять баламуцтво і записують **себе як Ґаліцїянів, Австріяків, або Поляків чи Москалів. А дитина сама не знає, що вона за одна. Не знають до того дуже часто й самі родичі** і на запит подають метрику, а та вже наносить нам найбільше шкоди, бо головно з неї орієнтуються про нашу національність. І записують наших людей **як Ґріків, і ось чому в Гейзлетон Греки користають з нашої темноти і передують перед нами".**

Такі факти в нас — особливож на іміґрації — це появи принципіяльного значіння, бо всякі кличі про революцію, про визвольну боротьбу, про незалежну Україну, про таку чи иншу форму правління стають просто безпредметові, коли України нема в масах народу, коли ті маси національно неосвідомлені або байдужні, або хиляються туди, звідки вітер віє. З цьогож погляду і знаменито схарактеризовані чергові завдання української іміґрації в Америці в конґресовім рефераті гром. В. Кедровського, де автор, доторкнувшися відношення Американців, каже: „В розумінню Американців націю творить не етнічна скількість людей, чи історична спільна минувшина, а воля й уперта праця тих людей до створення своєї нації" („Свобода", з 9. XI. м. р.).

І саме до такої ущерть упертої, ущерть свідомої і вщерть жертвенної праці для України мусимо ставати всі до одного, як Українці з Українцями, як громадяне й діти України, і не сміємо не знати того, хто ми чиї ми і за що боремося. Національна свідомість мусить гартувати наше тіло й нашого духа, мусить стати нашим розумом і сумлінням, нашою честю, гідністю і красою, а з цим і найглибшим жерелом усіх наших починів. Станьмо наперед 40 міліонами свідомих своєї мети Українців, а тоді вже станемо і 40-міліоновим населенням незалежної України. Але цей постулят веде нас простою дорогою в суспільні низи, в селянські і робітничі маси України, для національного освідомлення яких нам саме тепер треба працювати найтяжше і найбільше.

Туди мусимо внести стільки світла освіти, щоб і найбіднiша наша дитина вміла — як зазначує гром. О. Стеткевич у своїм рефераті про реорґанізацію української школи в Америці — сказати Американцеві: „I am Ukrainian and I am proud of it".

Така національно-освідомлююча робота — в першу чергу у відношенню до української дітвори на іміґрації — це передовсім завдання Рідної Школи, і можемо бути вдячні нашому славному Обєднанню за те, що питанню орґанізації Р. Ш. воно на IV. Конґресі присвятило стільки пильної уваги й поклало її собі одним з найважнійших завдань на будуче. Тай треба тільки привитати думку референта д. Стеткевича про те, що „шкільне виховання має стреміти до того, щоб з малих дітей зробити чесних і характерних людей, милих Богу і своїм ближнім, а крім того свідомих членів своєї суспільности... Політичні й культурні ідеали всіх свідомих членів української нації мають бути провідною зорею і для нашої дітвори" („Свобода", з 7. XI. м. р.).

Цінні, дуже цінні слова! Бо розважмо тільки, в якім степені політичні й культурні ідеали нації стають нпр. для польської дітвори провідною зорею. Як тота польська дитина від наймолодших літ надихується духом патріотизму й любови до свойого минулого. Скільки вона чує про славу своїх кругльоф та своїх ґероїв, і як вона від найранших літ учиться пієтизму для всього, що польське! Оттак і нам треба виховувати дітвору. В такім дусі мусимо вчити її української мови, української історії й ґеоґрафії та української літератури. І в цім напрямі мусимо вести нашу орґанізаційну роботу по всіх наших просвітно-культурних кружках, мусимо винищувати в нас до тла всяку неграмотність, безхарактерність і безобразність, мусимо класти скрізь несхитні основи **національної свідомости.** Тільки основне пізнання нашого рідного минулого і наших національних завдань в теперішности витворить в нас те почуття приналежности до народу як до одної великої родини, ту різдвяну спільність одиниці з її ріднею в найширшому значінню цього слова, без якої усяка справді визвольна праця в користь поневоленого народу немислима. **Власної держави не збудує нам ніхто, коли ми її не збудуємо собі сами. А не збудуємо її ніколи, коли кожний з нас не буде тямити, що він Українець і має жити для України, що він не Грек, не Австріяк, не Поляк і не Москаль, а син Української Землі, член 40-міліонової української родини, і брат свойому братові з українського роду й української крови. І як такі гуртуймося всі під світлим прапором нашого Обєднання, цій справжній морській ліхтарні національної свідомости й національної думки України за океаном, а не згубимо з очей нашої великої визвольної цілі ніколи.** Свято Христового Рождества нехай нам стане символом усеродинного єднання народу коло Матери України. І хай нам ідеал цього всенародного єднання світить вефлеємською зорею завжди, й після того, як прогомоніє прекрасний різдвяний привіт Української Землі:

Христос раждається!

З НАГОДИ СВЯТА РІЗДВА ХРИСТОВОГО ЖЕЛАЄ ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ „СВОБОДИ" ВСЬОГО ДОБРА

Редакція і Адміністрація Видавництва „Свобода".

ЖЕЛАННЯ ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ПЕРЕСИЛАЄ ВСІМ ЧЛЕНАМ І ЧЛЕНКИННЯМ У. Н. СОЮЗА

Головний Уряд У. Н. Союза.

ВЕФЛИЄМ.

(Опис місточка. — Денещо з його минулого. — Різдво у Вифлеємі),

Коли у Свят-Вечір дочекаємося першої зірки й враз із родиною засядемо до Вечері, коли відтак під вікном, уквітчаним білими цвітами леду, роздадуться слова коляди:

Бог предвічний народився,
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд свій весь
І утішився.

В Вефлиємі народився
Месія, Христос наш
І пан наш, для всіх нас
Нам народився...

тоді неодин із нас подумає мимоволі про це святе містечко, що про нього співає подана коляда, а над котрим тому 1927 літ назад пронісся радісний спів ангелів: „Слава во вишніх Богу, на землі мир, в человіцих благоволеніє". Думкою переноситься у Вефлиєм.

Тільки думкою, бо не близько він — Вефлиєм — а в іншій части світа, в Азії. Там є край, що зоветься Палестина, або також Свята Земля. (Тому, що там родився, жив, учив і вмер Ісус Христос). У тім краю, на милю від столиці Палестини — Єрусалима — є містечко Вефлием.

Розложився Вефлием на горі, тому вже далеко видно його. Доми вкривають верх і збочі гори. Здалека виглядає містечко як розкинена купа сірих домів із плоскими дахами. Поміж домами пишаються гарні городи, а довкола містечка простягаються плодовиті ниви і пишні левади.

Ціла околиця Вефлиєма дуже приємна й мила. Повно там памяток. Там криниця Давида; там місце, де він жив. Недалеко Вефлиєма стави Соломона, відкіля спроваджували воду аж до Єрусалима. Нині ці водопроводи занедбані.

На ціле містечко є тільки одна головна вулиця. Веде східною збічю гори аж до південно-східного кінця міста. Всі инші вулиці, то вузкі та стрімкі завулки, що перетинають містечко в ріжних напрямах. Містечко Вефлием досить велике, має до 7.000 мешканців. Із них 4.000 католиків, а решта це християне інших обрядів. Жидів тут зовсім нема, а магометан дуже маленько (коло 300 душ). Мешканці займаються хліборобством, плеканням худоби й бжолярством. Та це не головне їх заняття. Дім від дому самі токарські варстати. В них виробляють із перлової маси, зі слоневої кости та з оливного дерева хрестики, медалики, чотки, фіґурки і т. і. Вигляд і вдача мешканців вказують вчасти на еґипетське походження, а в части на жидівське. Мужчини визначаються гарною будою й поставою тіла, жінки незвичайною красою.

Щодо одежі то любуються в барвистих строях. Особливо жіноча одіж замітна. Складається вона з синьої спідної одежі, що сягає аж по кістки й заступає нашу сорочку. Поверх неї вбирають короткий червоний жупан без рукавів. На голову вбирають наряд, що складається з шапки, обшитої золотими та срібними монетами та з гарно мереженого серпанка. Шию обвішують теж срібними ланцюхами й дукачами.

Назва Вефлием **арабська** і значить по нашому: **„дім хліба".** У давну давнину звалося це містечко також **Евфрата,** по нашому **„плодовите".**

Довгі часи був Вефлием малим і незначним містечком. **Славним** стало перший раз як місце уродження царя Давида, а другий раз знову як місце народження Христа.

Жидівський цар Ровоам, що володів після Давида й Соломона, укріпив Вефлием мурами. Так устоявся він аж до збурення Єрусалима (Єрусалим збурив римський цісар Тит в 73-ому році після смерти Ісуса Христа). З упадком Єрусалима підупав і Вефлием. Але коли римські цісарі приняли християнство він знову піднявся. Цісар Юстініян укріпив його вдруге мурами. Кількасот літ пізніще довелося йому зазнати щераз сумної долі. Здобули його магометане й зруйнували так, що оцілiла тільки церква Преч. Діви Марії. Церква ця стоїть по нинішній день. Щераз піднявся Вефлием у часах хрестоносних походів, коли то християне відібрали магометанам святі місця. Ще більшого значіння набрав Вефлием завдяки цьому, що папа Пасхалій II. призначив його на осідок єпископа (1110 року). Але це не довго тревало. Небаром визнавці Магомета здобули містечко вдруге й удруге зруйнували його. Нині з мурів, що укріпляли містечко, нема й сліду. Осталися лише руїни з цитаделі.

Найвизначніщою будівлею є згадана вже старинна церква Преч. Діви Марії. Славна вона так старинністю як і тим, що стоїть над вертепом, де, як каже старохристіянський переказ, народився Спаситель світа. Нині стоїть над вертепом кілька будівель, що разом мають вигляд якоїсь твердині. Окрім самої церкви є тут ще три окремі монастирі: грецький, латинський та вірменський. На північнім боці церкви Преч. Діви стоїть просторий монастир Францісканців. Він складається з гостинниці для богомольців, з властивого або т. зв. латинського монастиря й постарілої вже церкви св. Варвари, що є заразом і міською парохіяльною церквою.

Церква Преч. Діви Марії збудована у виді хреста. Кілька рядів стовпів ділить її на части. Кажуть, що в основу ввійшли фундаменти базиліки, яку збудував ще 330-го року цісар Константин Великий, над вертепом, у котрім родився Христос. Широкою площею переходиться до західного притвору церкви, але він цілком замурований. З доволі темного присінка з трьома дверми входимо до самої церкви. Середина (нутро) церкви робить своїм простором і пишнотою сильне вражіння. Найважнішим місцем є тут „Вертеп Рождества Спасителя". Є він під землею, під головним вівтарем. Увіходиться до нього кількома степенями. Трицять і дві лямпи, що звисають із стелі, освітлюють без перерви „каплицю Рождества". Стіни каплиці виложені бурим мармуром. У ниші, що на схід, є вироблена звізда а навколо неї латинський напис: „Тут родився від Діви Марії Ісус Христос".

У сусідній каплиці стоять мармурові ясла. Вони означають місце, де стояли ясла, в котрих зложено після народження маленького Ісуса Христа. Вівтар означає місце, де стояли мудрці зі Сходу („три царі", як у коляді співають), котрі прийшли поклонитися новонародженому дитяти.

Всі ці місця відвідують побожні християне численно цілий рік, але на Святий Вечір тут незвичайне, святочне життя. Після святочної вечірні в церкві Преч. Діви відвідує велика процесія всі святі місця. З горіючими восковими свічками в руках і серед співів ріжних побожних пісень сходить процесія в крипту, передовсім до вертепу Рождества. Перед війною турецькі жовніри творили шпалір від монастирських воріт аж до входу в „каплицю Рождества". Поперед походу ступають убрані в червону, золототкану одіж каваси (сторожа) патріярха і хор хлопців. За ними йдуть черці, патріярх і ігумен Францісканців. Він несе колисочку з маленьким Ісусиком, виліпленим із воску. Відтак іде французький консуль, теж із своїми урядовцями й кавасами. Щойно за ними йде безліч богомольців, чужинців і ін. На кінці походу йдуть вефлиємські жінки. В тім порядку обходить процесія всі святі місця, а на кождім місці задержується кілька хвиль.

ЖЕЛАННЯ ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ПЕРЕСИЛАЄ ВСІМ ЧЛЕНАМ І ЧЛЕНКИННЯМ У. Н. СОЮЗА

Комітет Сиротинця-Захисту У. Н. Союза.

ПРИ ВСЯКІЙ НАГОДІ СКЛАДАЙМО ЖЕРТВИ НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Лев Лотоцький.

РОЖДЕСТВО

Рождество! Лунає спів
Із грудей тих бідаків,
Що вже довго, довго вже
Носять те ярмо важке.

Носять його пятьсот літ
В драних свитах, без чобіт,
Та в те святонько святе
Все з грудей їх спів гуде

И дає доказ той їх спів,
Що колись ще з бідаків
Борці стануть і ярмо
Вони зломлять мов стебло.

ПРИПОВІДКИ ПРО РІЗДВО.

До Різдва то й зима, а по Різдві то й по зимі.

Зелене Різдво, білий Великдень.

На Різдво обійдеться без паски, а про мак, буде й так, а без олію не зімлію.

Не дивниця, що в Різдво метелиця.

Не однако задалеко від Різдва до Великодня, як від Великодня до Різдва.

Різдво ялобися, а Великдень не снивбися.

Годі, коляди, вже по Різдві,

Коляда, Стецю, пироги в печі.

Нема що і в коляду класти,

Справив йому коляду з горячими ковбасами.

Антін Вільшенко.

РІЗДВО В ЗАПОРОЖСЬКІЙ СІЧИ В 1674 РОЦІ.

У Святої Покрови (так звалася січова церква) саме покінчилося богослуження. Товариство в пишних святочних строях, у дорогих теплих козацьких киреях висипалось роєм із церкви.

День був морозний, але гарний. На погідному, чистому небі ясно світило сонце. Його золоте проміння спливало струями на білу габу снігу, що вистелювала собою весь січовий майдан і покрівлі церкви, дзвіниці та всіх куренів. Купаючися в соняшнім промінні, білі сніжинки іскрилися мов дрібоненькі діяманти.

Гарний, чудовий був день. Січовики вийшли з церкви і розбрилися на всі сторони. Хто прямцював до свого куреня, хто за Січ до шинкарки, хто до роду чи знакомих на зимовиках. Загомонів січовий майдан гамором людської бесіди: розмов, криків і накликів, жартів і сміхів. Десь подальше деякий козарлюга то й пісні затягнув. Оживився майдан.

— Гей, Гадюко, а ходи зі мною до шинку, до Кулини, напємося меду. Свято-ж тепер! кликав один Запорожець.

— Не можу, обіцявся теті, що прийду до них не свята — відповів другий.

— Тай чи не біда-ж то! Не можу ані руш найти компанії. Кажу Занозові: Ходім до шинку! „Не можу!" — каже „маю нині варту!" Кажу Дубині: „Годі" каже, „домів іду". Кажу третьому, четвертому — всі годі тай годі. Кажу ось і тобі і ти кажеш: „Не можу!" Чиж не лихо якесь переслідує мене?

— Так ходи зі мною до мойого вуйка на зимовик і твойому лихові кінець. Тамечки наїмося, напємося до-сита тай забавимося. Підеш?

— Піду! От і правду каже приповідка, що риба не без луски а козак не без долі. Ходім!

— Гей, братці, в кого нема роду на зимовиках ані знакомих, зі мною! Плачу всім — кликав здоровенний козарлюга на иншому боці майдану.

— А є-ж у тебе гроші? — спитав хтось.

— Дурень ти вісімнацятий, вибачай за слово! Козак не на те пє, що є — а на те, що буде!

—Ха, ха, ха! — засміялися кругом козаки — добре відтяв! Славно, Лопато, славно!

— Ну, як славно, то й гаразд — відрізав Лопата.

Ну щож, ідемо?

— Йдемо, йдемо! — загуло кругом.

— А кудиж підемо? — спитав іще хтось.

— А куди ноги понесуть. Підемо від шинку та до шинку, обійдемо всі шинки, що вколо Січи. Згода?

— Згода, згода! Ходім! — загукали козаки.

Біля самої церкви задержалося трьох Січовиків. Два з них були вже постарші. В одного вже навіть чуприна почала, як то кажуть, присідати інеєм. Третій був іще зовсім молодий. Мав не більше як 24 до 25 літ.

— Гей, Шевчик, чого ти нині так носа спустив, скривився як середа на пятницю? — крикнув один із двох старших Запорожців, звертаючися до молодого.

— Хіба не знаєш? — обізвався сивий Запорожець за молодого — за домом затужив. Дома теперенькі святкують, Різдво справляють, веселяться, колядують — і те все без нього. Ось чого сумує наш Шевчик, чого туга обняла його.

— Наж тобі, от найшов чого сумувати: козакові Січ мати, а Великий Луг батько. Ось і в пісні співається:

І старий козарлюга затягнув на ввесь голос:

„Коли треба поважати,
Так я знаю защо,
Тай не маму, тай не тата,
Ні сестру, ні брата.
Ой у мене є коняка,
Завзятий коняка,
Ой який він волоцюга,
Який розбишака.
Ой тогож то я конячку
Поважати буду,
За нього не взяв би срібла,
Хоч повную груду.
А ще на мойому боці
Є шабелька гарна,
Спитай її, спитай її,
Чим вона не панна..."

— Он бач, якої заїхав — перервав йому сивий козак. А забув, небоже, як то було з тобою. Тямлю як нині. Того таки року, як ми оба вперше прийшли на Січ, теж у Різдво, стрінувся я з тобою, дивлюся на тебе, а ти як строєний ходиш, бігме ще жалкіще виглядав ти як ось тепер Шевчик. Питаю тебе: „Гей, що тобі, Музико? Чого так посоловів?" А ти: „Сумно мені й нудно! Дома святкують, а я тут сам! Так і полинув би до дому, та не близько відсіля!" Що, може неправда, заперечиш може?

— Нну, ні! — відповів козак невдоволений, що йому пригадали таку „некозацьку" пригоду з його життя. — Чи чули новину? — почав з иншої бочки, щоб покінчити немилу йому розмову.

— Ні! Яку? — спитав сивий козак.

— У нашого батька кошового гості,..

— Гості? Хтож такий?

— Москалі, посли від самого царя.

— Від царя? Чого?

— Чогож би! Того, що й усе! По Олексія царевича. „Видай — каже — нашого підданого, що вдає з себе царевича Олексія; він не царевич, а самозванець".

— А щож на це батько кошовий? Видасть?

— Та де там! Іван Сірко хитрий з біса! „Не видам — каже — я вам людину на погибіль. Може він й справді царевич, а ви на нього не добром дишете, щоб собі власть у руки захопити, а відки я знаю? Не видам я його, поки не дістану грамоти від самого царя.

— Хитро відповів — засміявся другий старий Запорожець.

Тимчасом майдан опустів майже зовсім. Товариство розбрилося поза Січю, одні по зимовиках, а другі по шинках.

— Ну щож, підемо де напитися та забавитися, душу козацьку розважити, що? — спитав сивий Запорожець.

— А щож, ходім — обізвався Музика. — Ходи й ти, Шевчику.

— Ні, братчики, я не піду!

— Чому?

— Чогось не охота.

— Га, як собі хочеш! Іди в курінь та й рюмсай там! А ми, Медведю, ходім — сказав Музика і взяв товариша попід руку.

Оба старі січовики подалися з Січи до шинку, а Шевчик до свого куреня.

До пізного вечора стояли сливе всі курені пусткою. Окрім кашоварів майже нікого не було. Трохи не все товариство святкувало Різдво поза Січю.

Щойно геть пізно у вечір зароїлися курені знову козацькими чупринами, з яких здорово, як то кажуть, курилося після посвяточного пиру. Знов загомоніла Січ, та не на довго. Козаки зараз і поклалися спати та вскорі заснули твердим, здоровим сном.

Тільки в Іванівському курені не спав молодий запорожець Шевчик. Сон не брався його. Хоч і трібував на всі способи й обертався то на лівий то на правий бік, на силу заплющував очі, долонями затулював їх — спання не йшло. Туга й нудьга давила його, думки не давали йому спокою. Вони переносили його далеко, далеко в його рідне село, що аж геть у Червоній Руси, під Перемишлем, де живе його батько, мати й сестра й два молодші брати, де його мила Олена. Бідна! Що вона тамечки діє, без нього? Ах, як він радби злинути до неї, до Олени. Та що з того, тільки що більше жалю завдав би їй тай собі. Батько й чути не хоче про женитьбу з нею. Він богач, син солтиса... а вона вбога сирота. — Знов инша думка нагадує йому, що тепер саме Різдво. І він згадує ті щасливі, любі хвилини, що він їх переживав дома, в те велике, радісне свято. В його уяві являється знаний йому образ Святого Вечора в їх рідній хаті. Ось наймит вносить дідуха й розстелює його по хаті, а він, іще малий хлопець , помагає йому. Потім батько вносить діда й сіно. А потім... потім всі, й родина й служба, засідають разом до вечері... потім разом колядують... і тепер дома святкували Святвечір... тільки його не було.

От такі думки приходили йому на гадку, непокоїли його.

І довго, довго не міг Шевчик заснути, довго перевертався з боку на бік. А тут наче на збитки, його товариші сплять твердо, ще й храплять здорово, аж курінь ходить. Сплять усі, тільки він оден не може. Досада обхопила його. Щоб уже бодай дніти почало, то вийшов би на двір.

Вкінці не видержав, устав і підійшов до вікна, щоб подивитися, чи не свитає вже.

Відчинив...

Що це?! На майдані й проміж усіми куріннями повнісенько народу. Приглядається краще. Хоч ніч темна була, що світа божого не видати, звичне до темряви око Запорожця зараз розпізнало, що це не Запорожці, а Турки.

Не довго думав Шевчик. Підійшов тихенько до постелі курінного отамана й торкнув його рукою. Отаман не рухався. Тоді Шевчик таки здорово ним потермосив. Отаман поворухнувся і розплющив очи.

— Батьку, а батьку! — каже Шевчик — вставайте, біда!

— Яка біда? Що з тобою? — говорив заспаний отаман.

— Ціла Січ залита Турками!

— Турками? Чи ти здурів?!

— Не здурів, батьку, а таки правду кажу. Я отворив кватирку, щоб глянути, чи не свитає вже, аж дивлюся: на майдані Турків, Турків, що й ігли ніде встромити.

Курінний відразу зірвався на рівні ноги й в одній хвилі сон покинув його.

— Значить, зрада, не инакше. Сторожа зрадила й впустила поганців на Січ. Та тепер ніколи над цим розважати. Буди братство, тільки тихо, без гамору, щоб поганці не почули. Справимо їм несподіванку.

Пішли оба будити.

І вскорі весь курінь був на ногах.

— Повідчиняти вікна, рушниці в руки й стріляти в поганих! — дав приказ курінний отаман.

Миттю приказ був сповнений. Вікна повідчинювані, а всі козаки при вікнах із рушницями в руках. Тільки кількох стануло позаду, щоб набивати й подавати товаришам рушниці.

Загреміли стріли, засвистіли кулі і в одній хвилі кільканацять яничарів, що були в перших рядах, повалилися до долу, наче підкошена трава.

Заметушилися яничари, змішалися. Не сподівалися відай такого гостинця від сплячих козаків.

На вистріли Іванівського куреня прокинулися й усі инші курені одні за одним і рушниці почали стріляти в яничар. Вскорі з усіх трицять вісім куренів загреміли вистріли. Пішла така пекольна пальба, що аж земля дрижала.

Побачили яничари, що не переливки й стали і собі відстрілюватися. Але їх стріли не багацько робили шкоди Запорожцям. Бо й яничарам серед такої тісноти не легко приходилося орудувати зброєю і стіни куренів хоронили Запорожців від яничарських стрілів. Запорожці-ж не давали ні однісього вистрілу на марно; їх кулі били в збиту масу Турків як у стіну тай скоро перед кождим курінем лежала купа вбитих і ранених яничар.

І паде їх, тих яничар, щораз більше-більше й щораз менше яничар стоїть на ногах, щораз менше відстрілюється.

Аж тут кошовий Сірко як не крикне:

— Гей, козаки-молодці, гей братці, годі нам зпоза стін пукати та на тих клятих поганців порох і кулі тратити. Добувайте шабель та ятаганів і гайда на майдан до ручного бою!

І вскорі розніся отаманський приказ по цілій Січі.

І вилетіли Запорожці на майдан із голими шаблями.

Затихли стріли, почалася різня. Перелякані яничари кидалися на всі боки та нікуди було втікати. Всюди попадалися на відділи Запорожців. А Запорожці не давали пардону. Падали яничарські голови як маківки, хоч і яничари боронилися завзято.

Страшна різанина трівала до свитання. Як стало свитати, вже дуже маленько Турків лишилося цілими. Ще тільки коло церкви бється чималий відділ яничар. Тутки й їх головчий начальник окружений найзавзятіщими й найхоробріщими яничарами. Тут теж і найзавзятіща січа ведеться. На чолі Запорожців бється тут сам кошовий Іван Сірко. Сильний і рішучий його голос чути довкруги, громом несеться він по січовому майдані.

Свінуло. Не богато вже боролося поганців. Із тисячі пятьсот яничар нема вже й двох соток.

— Козак, — кричить один Турок, знати старший, бо в дорогій одежі вбраний — не рубати нас, ми піддатися!

— Так і говори, — крикнув Сірко — то давно вже були би не валяли шабель у вашій поганській крові. Хлопці, вязати їх!

Козаки кинулися вязати бранців. Відбирали в них зброю, вязали їм руки й ноги арканами. Перевязали всіх до одного.

— Кількож навязали їх клятих? — питає Сірко.

— Півтора сотки, батьку — між ними чотирьох аґів.

— Чотирьох аґів. Привести їх до мене.

Привели.

— Знаєте мене, чи ні? — питає Сірко в аґів по турецьки.

— Не знаємо — відповів один із аґів — та догадуємося, кто ти. Ти славний отаман Запорожа Сірко.

— Ти вгадав. І знаєте також, що ви в мене в полоні, що я вас можу покарати смертю.

— Знаю це, але знаю також і вірю, що славний лицар Сірко не скаже вбивати безоружних людей, що добровільно піддалися.

— Ти, бачу, не дурний. А скажи но ти мені, чого ви тутечки лізли на свою загибіль і як ви тут дісталися.

— Султан уже давно задумував знищити вас, та боявся виступати з вами в отверту війну. Колиж одержав від вас відповідь на свої письмо, в якім ви висмівали його й нашу віру, розлютився дуже й хотів рушати на вас війною. Тому й скликав цілий диван (раду). На дивані й урадили, що годі виступати отвертою війною проти Запорожа, поки Сірко тамки отаманує. От і ухвалили підступом, потайки дістатися на Запороже, на Січ у такий час, коли ви не будете сподіватися ніякого нападу й вирізати вас усіх.

— Он, бач, чого їм клятим забаглося: вирізати все запорожське військо! А теперки ще одно: Як ви дісталися на Січ: чиж наші варти зрадили? — питав далі Сірко.

— Ні, не зрадили ваші варти. Прийшли ми тут враз із кримським ханом, що прийшов нам у поміч із сорок тисяч орди, так потайки, що ніхто нас не бачив і не відав про нас і ми вирізали сторожу.

— Вирізали, триклятії поганці — не вдержали, крикнули Запорожці.

— Оповідай далі — сказав Сірко.

— Вирізали ми сторожу, а одного лишили, щоб повів нас у Січ. І він повів нас невеличкою фірткою і ми війшли на Січ і заняли весь майдан і завулки проміж курінями. Старшина почала нараджуватися, аж нараз із одного куріня роздалися стріли. Ми не сподівалися цього й це справило в нашім війську замішання.

— А котрий то курінь перший пробудився?

— Наш, Іванівський! — гукнув Музика.

— Іванівський, значить курінь Сороки — сказав Сірко — значить курінному Сороці завдячує Січ свій ратунок.

— Ні, не мені, батьку кошовий, а нашому братчикові Шевчикові. Він збудив мене й остеріг.

Товариство, як почуло, що Шевчик виратував Січ від загибелі, загукало враз:

— Славно Шевчик! молодець Шевчик! — і на знак задоволення й пошанування стали підкидати вгору шапками.

— Стрівай — питав далі Сірко аґу — ти говорив, що з вами прийшов кримський хан із сорок тисяч орди — деж він подівся?

— А він обложив військом Січ наокола.

— Так? Пане писарю й ти пане осауле, візьміть із собою з десяток товариства та ідіть у посольстві до хана й скажіть йому ось так: Від славного війська запорожського низового прислали нас, щоб повідомити тебе, хане, що яничари, які вдерлися були на Січ, вирізані що до ноги. Чотирох аґів, що в нас у полоні, може, як хоче, викупити. Чи так, панове товариство? — спитав він у козаків, що стояли кругом.

— Так, так! — загукали козаки. І писар з осаулом і з чималим відділом козаків виїхали небаром із Січі до татарського табору.

А кошовий Сірко говорив тимчасом до зібраного на майдані товариства:

— І так, панове товариство, Господь Бог устеріг нас від неминучої загибелі, але й дав нам заразом науку, щоб на будуче були ще обережніщі й не далися так легко окружити, щоб відтак не датися ворогам вирізати як кури. Тай треба нам також подумати, щоб, як тільки степи зазеленіють, відімстити ворогам у їх таки власній землі. А тепер поховаймо як слід наших погибших товаришів і трупи яничарів теж треба закопати, бо забогато їх, щоб лишити хижим птицям на жир.

Козаки зараз забралися до діла.

Одні копали на січовому цвинтарі велику братську могилу для впавших товарищів, а другі богато більшу поза укріпленнями Січи для яничар.

Инші знову взялися зносити тіла погибших, одних на цвинтар а других на Січ.

І начислили трупів Запорожців 50 чоловіка, а яничарів 1350. Ранених Запорожців було до 80.

Ось так святкували Запорожці Різдво 1674 року.

—o—

ЖАРТИ.

ДУХИ.

Підчас побуту на Шлеську довідався пруський король Фридрих Великий, що якийсь пастор уміе викликати духи. Зацікавлений казав припровадити до себе спіриста.

— Я чув, що ти вмієш викликати духи. Чи то правда?

— Так, ваша королівська величносте. Вмію.

— Ну і що?

— Нiщо. Не приходять.

Німецький письменник Рода-Рода і Карло Реслер перед світовою війною написали спільно театральну песу. Австрійська цензура не хотіла дозволити виставляти песу. Оба автори попросили авдієнції у тодішнього міністра внутрішних справ і запротестували проти рішення цензури. Міністер приняв авторів ввічливо, але сказав рішучо: „Доки істнуе Австрія, песа не буде ніде виставлена!" Рода-Рода зітхнув, глянув на Реслера і сказав: „Нема ради, Карле! Треба буде підіждати тих кілька тижнів!"

—о—

Молодий, здоровенний прошак просить милостині.

— Чомуж не візьметеся до якоїсь праці?! — питається здивований прохожий.

— При теперішнім безробітті, пане, не хотів би я позбавляти роботи може якогось батька родини.

—о—

Між директорами театрів.

— Якжеж там іде ця нова песа?

— Не є гірша від инших, але не робить враження на публику.

— Чому?

— Бо нема публики.

—о—

— Від трьох днів жию по вегетаріянськи.

— Що? Лікар приписав тобі?

— Ні, різник не хоче вже боргувати мені.

УВАГА! ДІТРОЙТ І ГЕМТРЕМК!

ЗАХОДОМ ОКР. КОМІТЕТУ РОБІТНИЧИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ

— скликується —

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

в справі розвязання Польщею Допомогового Селянсько-Робітничого Комітету в Галичині.

В НЕДІЛЮ, 8-ГО СІЧНЯ 1928 Р.

Початок точно о год. 2. попол.
В ГАЛИ УКР. ПРОСВ. ДОМУ,
4959 MARTIN AVENUE.

Товариші, приходіть масово на Віче і приложіть ваш голос до протесту проти польської шляхти. Не позвольте польському урядови забрати поміч годі, коли наші брати загибають з голоду. — Комітет. 3-4

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗ

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляе своїх членів, що місячний мітінґ за місяць січень відбудеться в суботу, дня 21-го січня, з причини українських свят. Всі місячні мітінґи будуть відбуватися, як було до тепер, в першу суботу по першім. — А. Онисик, секр.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Подається до відома Нюарським Українцям, що кінематографічна Вистава (MOVING PICTURES), котра відбудеся в Нюарку в суботу, 7. січня б. р., буде висвітлена не в гали Укр. Пресвитерської Церкви, але в гали Українського Робітничого Дому, 57 BEACON ST., NEWARK, N. J., точно о год. 7-ій вечером.

Яцентий і Паньків.

Вона: Але чи ти все будеш любити мене? Навіть як я буду стара і погана?

Він: Ти можеш постарітися, серце, але поганішою ніколи не будеш у моїх очах!

—о—

— Відкиж ви знаете, що Канарчук ганьбить такими поганими словами свою жінку?

— Як вони цих вакацій виїхали на село, то дали були до нас свою папуґу.

—о—

— Я ніколи не чула ще злого слова від мого чоловіка.

— Так? То він такий ввічливий?

— Ні, він такий обережний.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ